

České země ve vrcholném středověku, středověká kolonizace, agrární revol.

Vláda posledních přemyslovců

- hospodářský rozvoj, objevení stříbra
- mocenský vzestup českých králů – nemají silné rivaly
- Přemysl Otakar I. (1197–1230)
 - Zlatá bula sicilská (1212) – vydal ji Fridrich II. (císař SŘŘ) v Basileji, byl to výsledek boje Štaufů a Welfů (Přem. Otakar I. pomohl Štaufovi – Fridrichu II.)
 - české země byly povýšeny na království, titul se stal dědičným
 - císař nemohl zasahovat do volby českého krále
 - český král si mohl vybírat vlastní biskupy (investitura)
 - zajištění nedotknutelnosti hranic a nedělitelnosti českého království
 - král se nemusí účastnit všech sněmů (pouze některých)
 - české země nemusí odvádět daně
 - český král se stává jedním ze sedmi kurfiřtů
 - primogenitura – zásada prvorozenství, králem se stával nejstarší syn
 - dvouocasý lev
- Václav I. (1230–1253)
 - dvorská (rytířská) kultura – turnaje, trubadúři
 - sestra Markéta → dánský král Waldemar (Markéta se přejmenovala na Dagmar – oblíbená postava)
 - sestra Anežka – 1198 svatořečena, zakládala kláštery a špitály
 - 1. gotická stavba na našem území – Anežský klášter
 - řád Křižovníků s červenou hvězdou
- Přemysl Otakar II. (1253–1278)
 - “král železný a zlatý”
 - těžba stříbra – Jihlava
 - rozkvět českého státu díky podpoře středověké kolonizace
 - během jeho vlády bylo založeno 25 měst (mj. České Budějovice)
 - síť královských hradů (Bezděz)
 - olomoucký biskup založil Ostravu
 - imigrace obyvatelstva – král zval (zejména německy mluvící) kolonisty
 - nechal razit pražský groš
 - Statuta (kodex?) Judæorum – ochrana židů, spolupráce s nimi
 - křížová výprava – severní Evropa, Prusko, Pobaltí
 - založil město Královec (Königsberg, Kaliningrad)

- zahraniční politika
 - zmatek ve Svaté říši římské
 - rozšíření území českého státu směrem na jih
 - získal Horní a Dolní Rakousy sňatkem s Markétou Babenberskou
 - spor o Štýrsko s uherským králem Bélou IV.
 - 1260 – bitva u Kressenbrunn (český král zvítězil)
 - Korutany
 - Kraňsko (území dnešního Slovinska)
- protireakce ze strany Svaté říše římské ve snaze omezit postup čes. krále
- 1273 – volba krále Svaté říše římské, zvolen Rudolf Habsburský
- 1278 – bitva na Moravském poli, Přemysl Otakar II. byl poražen, zemřel
- Václav II.
 - stal se králem v sedmi letech
 - regentem mu byl jeho bratranec – Ota Braniborský
 - období zmatku, nestability, hospodářského úpadku
 - Václav II. byl nejprve vězněn na hradě Bezděz, později byl převezen do Braniborska
 - po pěti letech byl Václav II. vykoupěn a ujal se vlády
 - dokud nedosáhl plnoletosti, vládla za něj jeho matka a její mileneček Závěš z Falkenštejna (toho pak nechal popravit)
 - růst hospodářství, prosperita, konec válek a bojů
 - usiloval o založení univerzity
 - rozkvět těžby stříbra v Kutné Hoře (stala se 2. nejvýznam. českým městem)
 - zahraniční politika – velmi úspěšná, postavená na diplomacii a na stříbře
 - 1300 – polská dynastie Piastovců vymřela po meči
 - Václav II. si vzal za ženu princeznu Elišku Rejčku – stal se polským králem
 - 1301 – vymřel rod Arpádovců, Václav II. získal pro svého syna uher. korunu
- Václav III.
 - poslední přemyslovský panovník (1305–1306)
 - vzdal se uherské koruny; vydal se do Polska, aby tam udělal pořádek
 - v Olomouci byl úkladně zavražděn (1306 – Přemyslovci vymřeli po meči)

Středověká kolonizace, agrární revoluce

- Evropa, 11.–14. století
- stabilizace
- klimatická změna – oteplení
- kontakty Evropy s Orientem
- inovace v zemědělství
 - kosa, chomout, pluh, brány
 - trojpolní systém – střídání plodin, rozdělení pole
 - ozim – pšenice, ječmen, oves
 - jař – rychle rostoucí plodiny
 - úhor – půda se nechává ladem, pastva dobytka
 - větrný mlýn, spřádací kolo

- vnitřní kolonizace
 - příčiny
 - 3 až 4násobný růst populace
 - průměrná délka života se zvyšuje
 - nedostatek zemědělské půdy
 - relativní přelidnění nížin (střední Čechy, jižní Morava)
 - více než 90 % Českého království pokrývaly husté lesy
 - žďáření
- vnější kolonizace
 - 13. století
 - panovník zve na české území (zejména do podhůří hraničních hor) kolonisty ze zahraničí (ze západní Evropy – zejména ze západního Německa)
 - tento jev se týkal i jiných zemí
 - výhody pro kolonisty – levný pronájem půdy, mohla se dědit; osvobození od placení daní
 - výhody pro panovníka – inovace ze západu; s rostoucím počtem obyvatel roste množství vybraných daní
 - důsledek – 1/3 obyvatel hovoří německy
 - vesnice, města
- města
 - královská – zakládal král, obyvatelé byli poddaní krále
 - věnná – patřila královně (případně potomkům), ta měla příjem z daní
 - horní – těžba rud
 - poddanská – zakládala šlechta nebo církev
- lokátor – úředník, developer
- názvy měst vzniklých za středověké kolonizace – Lhoty, Žďáry, Újezdy, ...
- vznik měst – na zeleném drnu / v již osídlených oblastech
- místa, kde byla ve středověku města – brody, křižovatky obchodních cest, podhradí
- pojmy
 - rychtář – úředník dosazený vlastníkem města (výběr daní, řešení sporů)
 - purkmistr – “starosta”
 - konšelé – bylo jich 12, tvořili městskou radu (voleni z řad patriciátu)
 - patriciát – bohatá vrstva obyvatel města
 - cech – sdružení řemeslníků za účelem předávání zkušeností, nastavování ceny a množství výrobků
- každé město mělo jiné výsady (privilegia) – právo trhovní (jarmark = výroční trh), várečné, hrdební, hradební, mýtné, mílové (v dosahu 10 km se nesměly konat trhy)
- olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku
 - založil Ostravu, Kroměříž, Uherské Hradiště
 - 1267 zmínil ve své závěti město Ostrava
- města v období vrcholného středověku a novověku sehrála klíčovou roli
 - koncentrace a vznik bohatství – řemesla, obchod
 - větší míra svobody lidí než na vesnicích
 - vyšší úroveň vzdělanosti – zakládání škol (jsou potřeba úředníci, lékaři, ...), církev ztrácí monopol na vzdělání
 - univerzity – svoboda bádání, svoboda slova, společný jazyk (latina), rovnost